

**РЕТРОСПЕКТИВНІ ВИДИ АГРАРНО - ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
СПЕЦІАЛІСТІВ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

Спеціалісти сільського господарства за вчинення правопорушень підлягають притягненню до аграрно-правової відповідальності. Аграрно-правова відповідальність – це комплексний міжгалузевий інститут, до якого входять такі види відповідальності: дисциплінарна відповідальність; матеріальна відповідальність; адміністративна відповідальність; кримінальна відповідальність

Аграрно-правова відповідальність – це комплексний міжгалузевий інститут складовими якого за допущенні правопорушення спеціалісти сільського господарства можуть бути притягненні до одного з таких видів аграрно-правової відповідальності як: дисциплінарна, матеріальна, адміністративна, кримінальна

Говорячи про дисциплінарну відповідальність спеціалістів сільського господарства можна стверджувати, що підставою притягнення спеціаліста до дисциплінарної відповідальності є вчинення дисциплінарного проступку. Коло протиправних діянь, вчинення яких тягне дисциплінарну відповідальність, визначається як в у нормах чинного законодавства так і в нормах статутів та правилах внутрішнього розпорядку кожного окремого аграрного підприємства. Тому, встановити чіткий перелік протиправних діянь, які містять ознаки дисциплінарного проступку, неможливо.

Видами дисциплінарних стягнень, які можуть застосовуватись до спеціалістів сільського господарства, є:

1) зауваження, цей вид дисциплінарного стягнення може накладатися за вчинення проступку, який є малонебезпечним (накладення такого стягнення, на нашу думку, здійснювало, насамперед не каральну, а превентивну функцію);

2) догана;

3) звільнення з займаної посади;

4) попередження про виключення з членів аграрного підприємства кооперативного типу;

5) виключення з членів аграрного підприємства кооперативного типу.

Особливістю притягнення спеціалістів сільського господарства до матеріальної відповідальності слід розпочати з поняття «підстави». Стаття 130 КЗпП закріплює, що спеціалісти несуть матеріальну відповідальність за шкоду заподіяну підприємству, установі, організації, внаслідок порушення покладених на них трудових обов'язків. Таким чином, порушення спеціалістом своїх обов'язків і наявність відповідної шкоди є підставою для притягнення до матеріальної відповідальності.

Необхідним елементом аграрно-трудового майнового правопорушення є настання майнової шкоди. Пряма дійсна шкода – це основний елемент юридичного складу, який породжує обов'язок спеціаліста відшкодувати матеріальну шкоду і дає право підприємству, установі, організації притягти спеціаліста до матеріальної відповідальності.

Наступним необхідним елементом притягнення спеціаліста сільського господарства до матеріальної відповідальності є наявність причинного зв'язку між діями спеціаліста і настанням прямої дійсної шкоди. Під прямими причинним зв'язком слід розуміти необхідний зв'язок між протиправною дією спеціаліста сільського господарства і прямою дійсною шкодою, яка настала в результаті цих дій. Так, наприклад: при проведенні посадки рослин капусти агрономом, ігноруючи правила агротехніки, провів висадку рослин без процедури загартування. Внаслідок невеликого короточасного зниження температури висаджені в поле рослини загинули. Таким чином, ми бачимо, що внаслідок дій агронома, підприємству заподіяно пряму дійсну шкоду, і відповідно, агроном повинен бути притягнутий до матеріальної відповідальності.

До спеціалістів сільського господарства застосовується принцип обмеженої матеріальної відповідальності. Притягнення спеціалістів до повної матеріальної відповідальності здійснюється на загальних підставах, окрім окреслених моментів:

1) із спеціалістами сільського господарства до переліку трудових обов'язків яких входить робота із вирощування, відгодівлі, утримання і розведення сільськогосподарських тварин, повинні укладатися договори про повну матеріальну відповідальність;

2) у випадку, коли спеціаліст, який навчався за рахунок аграрного підприємства, звільниться за власним бажанням, притягувати його до повної матеріальної відповідальності на основі ч. 6 ст. 134 КЗпП, тобто за підставою, що законодавством на спеціаліста покладено повну матеріальну відповідальність за шкоду заподіяну підприємстві, установі, організації при виконанні трудових обов'язків немає підстав;

3) спеціаліст сільського господарства не підлягає повній матеріальній відповідальності як службова особа, яка винна в незаконному звільненні або переведенні спеціаліста на іншу роботу, оскільки право прийому (звільнення) або переведення на іншу роботу не входить до трудової функції спеціаліста

Підставою притягнення спеціаліста сільського господарства, як спеціального суб'єкта, до адміністративної відповідальності є вчинення ним адміністративного правопорушення. Відповідно до ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законодавством передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративні правопорушення, які вчинюються спеціалістами сільського господарства, можна розподілити по наступним групам:

- 1) спрямовані на безпеку здоров'я населення (ст. ст. 42, 42¹, 42², 42³ КУпАП);
- 2) посягають на власність (глава 6 КУпАП);
- 3) земельні адміністративні правопорушення (ст.ст. 52, 53, 53¹, 54, 55 КУпАП);
- 4) в галузі охорони і використання природних ресурсів (ст. ст. 60, 61, 65¹, 69, 72, 73, 77¹, 80, 82, 83, 83¹ КУпАП);
- 5) в галузі використання паливно-енергетичних ресурсів (ст.ст. 101, 102, КУпАП);
- 6) пов'язані із веденням сільськогосподарського виробництва і ветеринарно-санітарних правил (ст. ст. 104, 104¹, 105, 106¹, 107, 107¹ КУпАП);
- 7) правопорушення на транспорті (п. 4 ст. 109 КУпАП) та які спрямовані на безпеку дорожнього руху (ст. 128, 128¹, 129, 132, ч. 4, ст. 133, 141, КУпАП);
- 8) що посягають на громадський порядок (ст. 179 КУпАП);
- 9) правопорушення, які спрямовані на встановлений порядок управління

Єдиною підставою притягнення спеціалістів сільського господарства до кримінальної відповідальності є вчинення злочину.

Спеціалісти сільського господарства за вчинення злочину можуть притягуватися до кримінальної відповідальності, яка характеризується такими особливостями:

- 1) вчинення злочину повинно відбуватися при безпосередньому виконанні організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків.
- 2) об'єктами злочинів можуть виступати:
  - а) трудові права громадян;
  - б) майно, речі, майнові об'єкти;
  - в) встановлені правила здійснення господарської діяльності;
  - г) довкілля, насамперед земля, як основа товарного сільськогосподарського виробництва;
  - д) безпека виробництва, а також безпека руху та експлуатації транспортних засобів.
- 3) до спеціалістів сільського господарства можуть застосовуватись такі покарання, як заборона обіймати певні посади або заборона займатися певною діяльністю.

Викладене вище дозволило зробити наступні висновки:

Юридична відповідальність спеціалістів сільського господарства існує у двох аспектах: позитивному та ретроспективному.

Позитивна відповідальність спеціалістів сільського господарства – це виконання закріплених правовими нормами юридичних обов'язків, яке реалізується в правомірній поведінці зазначеної категорії суб'єктів правовідносин.

Ретроспективний вид юридичної відповідальності – це закріплений у правових нормах обов'язок спеціаліста сільського господарства відповісти за свої вчинки шляхом перетерпіння негативних наслідків, як майнового так і особистого характеру.